

se invicem, quae fit secundum easdem physicas leges ut prius, quando superat panis et vini substantia, intelligitur, secundum eas ipsas leges posse separari moleculas quasdam minimas e. g. per evaporationem ex speciebus vini. Illae autem minimae sic separatae moleculae non sunt amplius species *sacramentales* panis vel vini, atque ideo de illis eodem modo sentiendum est, ut diximus de speciebus corruptis. Hinc patet, quomodo species affiant odoratum, si odor excitetur per huiusmodi minimas moleculas ex corporibus separatas.

Ceterum, ut iam monui, non defendimus haec omnia tamquam veram explicationem accidentium *quomodo sint*; sed proponimus aliquam hypothesim possibilem, qua declaretur, *quomodo esse possint*. Veritas theologica physicae realitatis specierum ab hac aut quavis alia speciali explicatione philosophica modi non pendet; gratulabimur ergo ei, qui modum aptiorem et probabiliorem nos docuerit, dummodo reipsa sit integrae veritatis theologicae explicatio, non autem eius detorsio in sensum alienum et christianae antiquitati inauditum. Neque enim possumus consentire, ut quaestio certo theologica de realitate physica specierum sacramentalium, quam ex auctoritate et consensione amplissima demonstravimus, habeatur velut mere philosophica, et sepositis argumentis theologicis subordinetur systemati philosophico, quod in se videri poterit admodum probabile sed certe rationi non est evidens, et quatenus veritati theologicae repugnet, demonstratur esse falsum.

in esel assyde obhe mafaces th esel mafaces
intelligitor, sicut deinde in aliis elementis. Et hoc est
membrorum substantiam istaqua eaoq; esel esel esse in obhe
capit. in itz and DE SS. SACRAMENTI FRUCTU.

THESES XVII.

*Effectus sacramenti est nutritio animarum
per charitatis perfectionem.*

“ Effectus huius ss. sacramenti est supernaturalis vitae animae perfectio et conservatio per unionem cum Christo omnium gratiarum fonte, non autem per se effectus est supernaturalis vitae inchoatio per remissionem peccati.”

I. Effectum proprium huius sacramenti in nobis ipse Christus Dominus declarat (Io. VI. 48. sqq.), ut habeamus vitam, ut vita in nobis conservetur. Specialis et proprius modus communicationis et conservationis vitae est, quod ipse auctor et fons vitae nobis fit verus cibus et verus potus reficiens ac nutriendis. Hoc ipso autem fit, ut maneamus in ipso et ipse in nobis, idque formaliter communicando nobis vitam supernaturalem iugiter perseverantem, ut sicut a Patre in ipsum vita communicatur, ita ab ipso tamquam fonte ac principio vita in nos derivetur.

Sicut per sacramentum corporis et sanguinis Christi perficitur unio cum Christo, ita hoc ipso arctius uniuntur membra inter se sub eodem uno capite, a quo est unitatis principium et gratiarum omnium subministratio (1. Cor. X. 17. cf. Eph. IV. 15. 16.).

Porro unio cum Christo in hoc sacramento consideranda est duplice; primum quidem ipsa unio sacramentalis. Quoniam naturae sumus non mere spiritualis sed compositae, Deus visibilis sacramentis nos sanctificat. Sicut in sacramentis aliis elementa sensibilia elevata ad ordinem sanctificantem nobis secundum partem sensibilem nostrae naturae

velut deforis applicantur, ut eorum virtus supernaturalis penetret ad animam eamque sanctificet; ita in hoc sacramento sacramentorum non solum applicatur elementum sanctificatum et sanctificans, sed ipse auctor sanctitatis Christus in statu sacramentali cibi et potus « intus suscipitur, quemadmodum Patres loquuntur, se ipsum corpore suo et sanguine pretioso corporibus nostris commiscet, nostrisque membris sese impertit, » ut nos sibi arctissime uniat et vitam supernaturalem a se in nos derivet. At haec sacramentalis unio non est effectus sacramenti, sed ipsa applicatio sacramenti ut signi et causae illius unitatis cum Christo, qua ipse in nobis *manet* et nos *manemus* in ipso. Unitas itaque cum Christo, quae describitur Io. VI. et quae significatur et efficitur per unionem sacramentalem cum ipso ut cibo ac potu, est unio spiritualis per charitatem, qua cum capite et membra inter nos invicem arctius copulamur et coniuncti conservamur.

Ulterius ex hac ipsa manente unione cum Christo, ad cuius tum intensionem tum conservationem sacramentum causa est, oritur relatio ad futuram gloriam in vita, visione, et unitione beatifica. Huius vitae aeternae est sacramentum non modo pignus sed etiam arrha, quia per intensionem et augmentum fidei, spei et charitatis iam hic inchoat eam unionem, ad cuius complementum in visione, fruitione et charitatis perfectione nos nutrit ac praeparat.

SS. Patres multi sunt in illustranda hac efficientia sacramenti, quae alioquin ex Scripturis ipsis est clarissima. Describunt unionem sacramentalem cum Christo ut causam unionis per charitatem cum ipso capite et inter nos invicem; describunt vitam derivatam a carne Christi, quae est caro Verbi, et ideo ut caro vitae et ipsa vivifica; describunt derivata a corpore et sanguine Christi dona gratiarum, quibus haec vita constat, eamque declarant velut transmutationem nostri in ipsum Christum. (Vide Patres ll. cc. in th. VIII.).

Posset videri in effectu huius sacramenti hactenus declarato nihil esse peculiare, et quod distinctum ab effectu aliorum sacramentorum propriam rationem gratiae sacramentalis constituat. At gratia sanctificans, quae confertur

per sacramenta, est quidem in iis omnibus eiusdem rationis ontologicae, sed in singulis habet aliquam propriam relationem, ex qua dicitur peculiariter *gratia sacramentalis* (cf. de Sacr. in genere ad th. XI. Scholion 3.). In sacramentis mortuorum, per baptismum quidem efficitur prima coniunctio cum Christo et cum eius corpore Ecclesia atque prima ad vitam spiritualem generatio, per poenitentiam peccatorum remissio et sanatio; in sacramentis vivorum partim est ordinatio et corroboratio ad peculiarem agonem christianum ut in Confirmatione et extrema Unctione, partim constitutio in peculiari statu vitae in Ecclesia ut in sacramentis Ordinis et matrimonii. Unde sacramenta mortuorum instituta sunt per se ad expiationem et ad charitatis inchoationem, non ad praesuppositae charitatis perfectionem; sacramenta vivorum pertinent quidem ad gratiae augmentum, sed velut propter aliud et ad finem peculiarem a charitate distinctum. Contra vero Christus in Eucharistia ut cibus nobis intime unitur ad perficiendam vitam et unionem charitatis cum ipso et inter nos invicem atque ad hanc conservandam, non propter finem alium distinctum, sed *ad unionem charitatis propter se ipsum* (1).

Ideo etiam in hoc sacramento est unionis per charitatem velut intimum centrum, ad quod quodammodo radii aliorum sacramentorum diriguntur, dum unio cum Christo in aliis sacramentis praeparat ad consummationem unionis in hoc sacramento. In aliis Christus Deus-homo per suos ministros applicando signa sanctificantia confert gratiam; in hoc ipse est sacramentum et per sui ipsius intimam unionem in statu cibi ac potus in animas effundit gratiae abundantiam. Hoc etiam sensu dicitur sacramentum sacramentorum, non solum ad exprimendam huius prae ceteris

(1) « Reliqua sacramenta vivorum non ordinantur per se primo et directe ad nutriendam charitatem propter solam maiorem perfectionem eius maioremque unionem cum Christo, sed ordinantur ad speciales effectus, propter quos conferunt specialia auxilia et aliquod augmentum gratiae; at vero hoc sacramentum per se primo ordinatur ad perficiendam unionem cum Christo et cum corpore eius iuxta illud 1. Cor. X. 18: unum corpus sumus, qui de uno pane et de uno calice participamus » Suarez disp. 63. sect. 1.

excellentem sanctitatem (ut dicuntur Sancta Sanctorum), sed multo magis ad declarandam ceterorum ad hoc unum relationem et subordinationem. Cf. s. Th. 3. q. 65. a. 3; q. 69. a. 1.

II. Altera pars theseos, **praerequiri** in suscipientibus Eucharistiam vitam gratiae, non autem ad eam primo conferendam hoc ss. sacramentum esse institutum, demonstratur a) ex diserta Apostoli doctrina 1. Cor. XI. 27. sqq.; b) ex doctrina et praxi totius antiquitatis christiana, ut exhibetur in frequentissima Patrum declaratione (vide citationes apud quosvis theologos obvias), in sacra Liturgia «(Sancta Sanctis» etc.), in universa disciplina poenitentiali, qua poenitentes praeparabantur ad reconciliationem, nec nisi hac impetrata umquam admittebantur ad mysteriorum participationem; c) ex ipsa propria intestina ratione sacramenti, quod ut cibus ac potus ad nutrienda membra Christi viventia non ad vivificanda mortua pertinet; ut intima unio cum Christo sponso animarum supponit charitatem tamquam sponsalia pacta et necessariam dispositionem, non autem ad modum poenitentiae ordinatur ad reconciliandos Christi inimicos. (Vide th. III. p. 28. sq.).

Quando igitur Patres et Liturgiae remissionem peccatorum videntur numerare inter effectus Eucharistiae, quod in ea velut in igne divino vis sit consumendi omnia peccata, huiusmodi sententiae cum doctrina proposita conciliari debent ita, ut in iis sermo esse intelligatur aliquando de Eucharistiae sacrificio, aliquando de consumptione concupiscentiae et praeservatione a peccatis, aliquando de remissione quotidianorum et venialium peccatorum, aliquando fortasse de remissione mortalium, quae sit effectus sacramenti per accidens, dum homo bona fide non habens conscientiam status peccati et per attritionem dispositus ignem hunc divinum suscipit (cf. de Sacr. in genere th. VI. p. 53.); quamvis hic effectus iustificationis postremo loco commemoratus non sit omnino certus, et a pluribus theologis (Vasquez; de Lugo etc.) negetur.

Effectus autem remissionis venialium peccatorum consequitur ex ipso principali effectu huius sacramenti. Cum enim illud ordinatum sit ad intimam unionem animae per

charitatem cum Deo, qui est substantialis charitas, peccata venialia quae huius unionis perfectioni obsunt, delet ex opere operato, supposita dispositione quae sit sufficiens ad tollendum obicem, non tamen sufficiens ex sese ad ipsam remissionem venialium. Unde Eucharistia a Concilio Tridentino sess. XIII. cap. 2. appellatur « antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservemur. » Ex hac ratione effectus principalis porro concluditur, non idem valere de remissione poenarum, quae sint luendae adhuc reliquae ob peccata iam condonata. Quia scilicet ille superstes reatus poenae temporalis perfectioni charitatis non obstat, et aliae non suppetunt rationes, ex quibus harum poenarum remissionem inter effectus sacramenti esse concludere possimus, eas non ex opere operato sed solum indirecte ex opere operantis in sacramenti susceptione remitti posse dicendum est.

Lege Suarez disp. 63. sect. 1. 2. 9. 10; Ysambert. in 3. q. 79. disp. 1; Bellarmin. de Euch. I. IV. c. 18; cl. P. Perrone de Euch. cap. 4. Propos. 2.

Corollarium. Gratiae augmentum confertur in ipsa sacramenti susceptione, pro qua collatione punctum temporis mathematice definire nihil adtinet, quantumvis prolixus de eo disputent nonnulli scholastici. De tempore quamdiu corpus Christi nondum consumptis speciebus realiter praesens in nobis manet, dicendum est, non conferri continuo novos gradus, si dispositio tantum habitualis (status gratiae) perseveret; esse tamen piam sententiam et spectata huius mysterii propria ratione admodum probabilem, conferri toto eo tempore vi sacramenti et ex opere operato nova continua augmenta gratiae, si novi actus dispositio actualis vel solum duratione et numero vel etiam perfectione aucti accendant. (Vide Suarez I. c. sect. 7; prae-
sertim Card. de Lugo disp. 12. sect. 2. n. 46. sqq.).

THESES XVIII.

De modo, quo ss. sacramentum sanctificat.

« Quamvis species panis et vini sint illud, per quod sacramentum est sensibile signum gratiae, ipsum tamen corpus et sanguis Christi in statu cibi ac potus sub illis speciebus proprie est sacramentum efficax gratiae virtute vivifica derivata a Verbo hypostatico unito, ita ut Christus Deus-homo dici possit in Eucharistia nos sanctificare actione theandrica. »

I. Sacramentum potest spectari dupliciter, a) ut est sensibile signum sacrum; b) ut est causa efficax gratiae. Priori modo sacramentum Eucharistiae sunt species panis et vini continentis praesens corpus et praesentem sanguinem Domini. Adeoque illo priori sensu nomine sacramenti intelliguntur species *in recto*, corpus ac sanguis Christi *in obliquo*; sunt enim illae per se sensibles et ratione illarum totum sacramentum constituitur *sensibile*. At modo altero ut sacramentum est causa efficax gratiae, sacramentum Eucharistiae est corpus et sanguis Christi sub speciebus panis et vini. Illud ergo *in recto*, hae *in obliquo* significantur; causa quippe efficax gratiae est ipsum corpus et sanguis Christi in statu sacramentali: « caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus; » in quo tamen status corpus Christi non est, nisi *quatenus constitutum sub his visibilis speciebus*.

In aliis sacramentis diximus (de Sacr. in gen. th. IV. p. 31.), considerari posse ipsum totum ritum sensibilem et in eo supernaturalem dignitatem et efficaciam tamquam formam metaphysicam. At vero quod in aliis est dignitas illa et ratio efficaciae supernaturalis, in hoc sanctissimo sacramento est ipsum Christi corpus ac sanguis. Neque in speciebus alia dignitas et virtus ad gratiam conferendam distincta a Christi corpore sub iis contento cogitanda esse videtur. Sicut enim in aliis sacramentis utique non ritus materialiter et seorsim a supernaturali virtute spectatus

efficax est, sed tota efficacia sacramentalis est ipsa illa supernaturalis dignitas; ita in hoc sacramento non species per se et distincte a corpore Christi consideratae efficaces esse videntur ad conferendam gratiam, sed tota sacramentalis virtus est ipsum Christi corpus et sanguis. Quare species per se consideratae significant quidem gratiam, sed *conferendam per corpus Christi*, quod sub iis continetur et quocum unum sacramentum constituunt. Praeferenda igitur omnino videtur sententia Bellarmini (l. IV. c. 6.) aliorumque, qui non putant admitti oportere duplicem efficaciam instrumentalem, unam in corpore Christi, aliam in ipsis speciebus, quamvis huic alteri opinioni aliorum theologorum (Suarez disp. 42. sect. 3; de Lugo disp. 1. sect. 2. n. 22. 23. etc.) suam probabilitatem non negemus.

II. Si non solum consideretur corpus et sanguis Christi vi verborum realiter praesens sub speciebus, sed vi unionis hypostaticae et inseparabilitatis, in qua est humana natura glorificata, spectetur per concomitantiam praesens totus Christus secundum divinam et humanam naturam, ipse sane Deus homo auctor gratiae per suum corpus et sanguinem sese uniens suscipientibus ad applicationem suorum meritorum physica efficientia sanctificat animas. De sanctificatione sic considerata sufficiunt, quae diximus in Corollario 1. ad th. X. de Sacr. in genere.

At proprie rationem sacramenti habet tantummodo corpus Christi et sanguis, quae vi verborum sub speciebus in statu cibi ac potus constituuntur. Ubi ergo de propria efficientia sacramentali eiusque modo quaeritur, in considerationem venit efficientia, ut ex corpore et sanguine Christi manducazione et potionie susceptis dimanat. Iam hic eo fere modo sentiendum et loquendum videtur, quo actiones Christi theandricae strictiori sensu nuncupatae in Tractatu de Incarnatione (th. XL.) declarantur. Miracula, collationem gratiae, et cetera opera divina Verbum incarnatum visibiliter conversans cum hominibus patrabat quidem virtute suae divinae naturae, sed non sine subiuncta cooperacione suae naturae humanae. Videtur autem in Scriptura et a Patribus haec cooperatio exhiberi ita, ut humana natura non quidem ex sese sed a Verbo, cuius per unionem hypostati-

cam est facta propria, habeat participatam et derivatam virtutem physicam, qua influat et concurrat ad illa opera principaliter quidem patrata per naturam divinam; atque ideo natura humana sit in illis theandricis actionibus instrumentum coniunctum physice concurrens ad opus. Lege e.g. sanationem mulieris Luc. VIII. 44. sq.: « quis est qui me tetigit... tetigit me aliquis, nam ego novi *virtutem de me exiisse* » (1). Generatim dicitur Luc. VI. 19: « omnis turba quaerebat eum tangere, quia *virtus de illo exibat* et sanabat omnes. » Iam cum hoc tactu et cum hac virtute dimanante ex ipso corpore et visibili natura Christi ss. Patres non semel comparant susceptionem et virtutem corporis Christi in Eucharistia. « Nam corpus nunc nobis propositum est, non vestimentum tantum sed corpus, non ut tangamus solum sed etiam ut comedamus et satiemur. Accedamus igitur cum fide singuli aegrotantes. Nam si ii, qui fimbriam vestimenti eius tangebant, tantam sibi attraxere virtutem, quanto magis ii qui ipsum totum tenent? » Chrysost. in Matth. hom. 50. al. 51. n. 2.

Porro in confutatione haeresis Nestorianae unum ex principiis demonstrationis catholicae, qua Patres vindicabant unionem hypostaticam carnis cum Verbo, constituebatur in eo, quod caro Christi universim et in Eucharistia speciatim est caro vivifica, hanc autem virtutem habere non potest, nisi quia est caro Dei Verbi, qui est ipsa vita; et ordine inverso ex eo, quod est caro Verbi, concludebant, esse ergo carnem in Eucharistia vivificam. Ita Cyrillus tum in anathematisms approbatis in Conciliis III. IV. V. VI., tum in aliis disputationibus adversus Nestorium frequenter. « Postquam *facta est caro vitae, hoc est Verbi quod a Deo Patre effulxit, ad vitae vim transiit* (caro), nec fieri potest, ut a morte vita vincatur » in Io. l. X. T. IV. p. 863. « Quoniam vivificum Dei Verbum habitavit in carne, transformavit ipsam in proprium bonum nempe

(1) Ἐγώ γαρ ἐγνωσ (sensi tum, cum, exiit de me) δυναμιν ἐξαλθουσαν πέπον. Apud Marc. V. 30: « et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem, quae exierat de illo, conversus ad turbam aiebat: quis tetigit vestimenta mea? »

vitam, et penitus ipsi unitum inexplicabili unionis ratione vivificam eam reddidit, quale ipsummet est natura sua. Propterea Christi corpus vivificat eos, qui ipsum participant » ib. l. IV. p. 354. (Cf. th. VIII. p. 103, sq.). Atqui haec omnia ita sunt comparata, ut non possint comode explicari per efficientiam solum moralem, quod corporis et sanguinis Christi dignitas exigat collationem gratiae, quo modo potest intelligi efficientia aliorum sacramentorum; sed omnino significare videntur virtutem physicam derivatam a Verbo in suam humanitatem, in corpus suum ac sanguinem ad sanctificandos suscipientes divinam hanc alimoniam. Confer Petavium Incarn. l. X. c. 2. Demonstratio haec facile amplificari potest ex doctrina et modo loquendi multorum Patrum, quos citavimus in th. VIII. Vide ibi Macarium Magnetem, Nyssenum, Cyrillum Hieros., Hilarium.

Quare Christus praesens in Eucharistia in suscipientes diffundit gratiae et sanctificationis abundantiam pro diverso gradu dispositionis gradu diverso, ut causa principalis quidem secundum divinitatem, sed hoc tamen agit per suum corpus et sanguinem unione hypostatica ad vivificae et sanctificantis virtutis participationem elevatum.

Huiusmodi vero operationes Verbi incarnati strictiori sensu theandrica nuncupantur. Unde sicut Patres universim actiones Christi theandricas illustrare solent comparatione ferri igniti, ubi ignis et ferrum concurrunt distincta sed non separata actione ad unum effectum, ita eodem sensu communis est eis Christi nos sanctificantis in Eucharistia per ss. corpus suum comparatio cum carbone ignito (cf. th. XIV. p. 248.). Recte ergo dici potest Christus Deus homo in Eucharistia per suum corpus sacramentale nos sanctificare actione theandrica.